

Het sprookje Pavarotti

KONING VAN DE HOGE C

*Was LUCIANO PAVAROTTI de grootste operazanger ter wereld, of toch vooral 'de halfgod van de muzikale commercie'? Dit najaar verschijnt Ron Howards documentaire *Pavarotti*, waarin het levensverhaal van de Italiaanse tenor wordt verteld aan de hand van nooit eerder vertoond beeldmateriaal en getuigenissen van familieleden, collega's en bewonderaars. Waarom is het zo makkelijk om verliefd te worden op 'de koning van de hoge C'?*

Tekst: MYRTHE MEESTER

Zelf heb ik nooit de

Pavarotti-gekte meegemaakt, want toen de zwaarlijvige Italiaanse tenor rond 1990 het hoogtepunt van zijn roem bereikte, was ik een pasgeborene. En in het jaar van zijn overlijden, 2007, was ik nog nauwelijks in aanraking gekomen met klassieke muziek. Natuurlijk kende ik zijn naam – die kent iedereen –, maar mijn beeld van Luciano Pavarotti (1935-2007) was dat van een breed lachende, dikke man met mascara en een wit zakdoekje die met veel pathos en vibrato smartlappen zingt voor een miljoenenpubliek. Dat is vast geen échte klassieke muziek, dacht ik, maar een gepopulariseerde versie, een beetje zoals de concerten van André Rieu, ook al zo iemand met zo'n overdreven brede lach. Dus liet ik Pavarotti bewust links liggen toen ik me voor het eerst in klassieke muziek en opera begon te verdiepen.

HAGIOGRAFIE

Totdat me onlangs werd gevraagd om de voorvertoning van de documentaire *Pavarotti* van Ron Howard te bezoeken, die dit najaar in de bioscopen draait. Na enige aarzeling zei ik 'ja', hoewel ik al vreesde dat het een hagiografie zou zijn, een bewieroking van een zanger die simpelweg te populair was om echt goed te kunnen zijn geweest. En een hagiografie wás het: Pavarotti's levensverhaal wordt in de documentaire verteld aan de hand van interviews met Pavarotti zelf en met zijn vrouwen, minnaressen, dochters, managers,



FOTO: DECCA/TERRY O'NEILL



collega's en vrienden. Je hoort hoe Bono de aftakeling van Pavarotti's stem aan het eind van zijn carrière goedpraat met de opmerking dat de barstjes erin zijn stem juist steeds doorleefder maakten. 'Hij werd verpletterd door onrecht', luidt de toelichting op Pavarotti's liefdadigheidsactiviteiten, die in de documentaire sterk worden benadrukt, terwijl zijn belastingontduiking en miljoenenboetes aan de Italiaanse overheid niet aan de orde komen. Komt er af en toe een puntje van kritiek voorbij – "Hij was maar weinig thuis", aldus een van zijn dochters –, dan lijkt dat zo nietig binnen het geheel van superlatieven en bejubelingen – "Deze man was begenadigd met de beste stem ter wereld", "Hij was altijd hartelijk en enthousiast", "Hij gaf zijn leven voor de muziek", "Hij maakte zo gemakkelijk vrienden", "Zelfs prinses Diana werd stapelgek op hem" – dat ze vooral een bevestiging lijken van het feit dat Pavarotti over het geheel genomen een soort halfgod was.

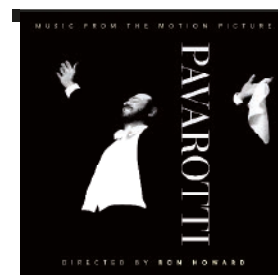
ONGEËVENAARDE STEM

En toch heeft de documentaire mijn beeld van Pavarotti in positieve zin veranderd. Twee uur lang word je als kijker blootgesteld aan bekende, maar ook nooit eerder vertoonde beelden van een eenvoudige man met een innemend gulle lach en een ongeëvenaard volle stem. Vooral van dat laatste raak je door de aaneenschakeling van aria's en operafragmenten geleidelijk steeds overtuigder. De documentaire eindigt met een fragment waarin een van Pavarotti's dochters zegt dat haar vader zijn eigen opnames niet terug durfde te luisteren, omdat hij nooit helemaal tevreden was en blijkbaar altijd een bepaalde onzekerheid voelde ten aanzien van zijn eigen stem. "Maar op zijn sterfbed", vertelt ze, "luisterden we samen een recital terug waarin hij op piano begeleid werd door John Wustman." Onmiddellijk klinken de sobere, onheilspellende pianoklanken van *Pietà, Signore* (Heb erbarmen, Heer), een aangrijpende aria van Alessandro Stradella, zo vol concentratie en ingetogen

emotie gezongen door de 53-jarige Pavarotti dat ik onwillekeurig kippenvel en tranen in mijn ogen krijg. "Toen het afgelopen was, zei mijn vader geëmotioneerd en verrast: 'Jee, ik was toch echt best goed'."

EVENTJES VERLIEFD

Ja, hij was toch echt best goed. Ontzettend goed zelfs. Met die conclusie verlaat ik de bioscoopzaal. Maar niet alleen zijn zang, het natuurlijke gemak waarmee die uit zijn borst leek op te wellen, heeft me tijdens de documentaire geraakt. Ondanks het feit dat ik van te voren op de hoogte was van Pavarotti's geldzucht, tirannieke gedrag, zelfingenomenheid en geleidelijke artistieke achteruitgang, zaken die in de documentaire nauwelijks een rol spelen, was het moeilijk om me niet – tenminste voor de duur van de documentaire – een beetje te laten besmetten door de verliefdheid van de bewonderende sprekers die Ron Howard achtereenvolgens aan bod laat komen. Achteraf moet ik denken aan een theorie van de Franse filosoof René Girard, die beweert dat onze begeerte 'mimetisch', oftewel nabootsend is. Iemand die begeerd wordt door vele anderen, wordt daar des te aantrekkelijker van. Ook zouden we, aldus filosofe Simone van Saarloos, gemakkelijk verliefd worden als we iemand vier minuten lang ononderbroken in de ogen kijken. "Liefde is het geloof dat iets onze aandacht waard is, maar liefde ontstaat ook als we ergens aandacht aan schenken." De documentaire *Pavarotti* is een twee uur durende aaneenschakeling van bewonderende woorden en close-ups van Pavarotti's uitbundig lachende of van intensiteit zinderende, zingende gezicht. Wie zich niet opsluit in zijn ergernis over de eenzijdigheid daarvan, zal twee uur lang geloven in het sprookje Pavarotti. En wordt misschien zelfs eventjes verliefd. «



Pavarotti draait vanaf 3 oktober in diverse Nederlandse bioscopen.
Pavarotti - Music From The Motion Picture, Decca
 0028948348947